

Lausunto

29.04.2022

Asia: VN/28370/2020

Kuluttajaluottoja koskevan lainsäädännön tarkistaminen. Työryhmän mietintö.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriön lausuntopyyntö: Kuluttajaluottoja koskevan lainsäädännön tarkistaminen, Työryhmän mietintö

Bluestep Bank tukee kuluttajansuojan edistämistä luottomarkkinoilla. Suhtaudumme myönteisesti lisälainsäädäntöön, jolla puututaan vakuudettomiin lainoihin ja rajoitetaan ylivelkaantumista. Arvostamme myös mahdollisuutta kommenttiemme esittämiseen ja näkemyksiemme jakamiseen ehdotettujen muutosten mukanaan tuomista mahdollisista vaikutuksista.

Tietoa Bluestep Bankista

Bluestep Bank on haastaja ja moderni vaihtoehto perinteisille pankeille asuntolainamarkkinoilla. Olemme asuntolainapankki, joka tarjoaa kahta eri tuotetta, asuntolainaa asunnon oston varten ja asuntovakuudellista lainaa kalliiden kulutusluottojen uudelleenrahoittamiseen. Bluestep Bankin toimintaa valvovat Ruotsin, Norjan ja Suomen paikalliset valvontaviranomaiset. Vuonna 2019 Bluestep Bank sai Ruotsin Finanssivalvonnalta luvan laskea liikkeelle katettuja joukkovelkakirjoja. Nykyinen luottoluokituksemme on A3 ja katettujen joukkovelkakirjojen luokitus on Aa1.

Bluestep Bank perustettiin Ruotsissa vuonna 2005 ja tänä päivänä olemme Pohjoismaiden johtava asuntolainapankki omassa segmentissämme. Olemme tähän mennessä auttaneet kymmeniätuhansia asiakkaita Pohjoismaissa mahdollistamalla heille oman asunnon oston ja vakuudettomien lainojen yhdistämisen. Bluestep Bankin Suomen sivuliike avattiin vuonna 2020. Missiomme on vastuullisesti vähentää taloudellista eriarvoisuutta yhteiskunnassa ja näin mahdollistaa parempi taloudellinen asema yhä useammalle henkilölle.

Olemme erikoistuneet tarjoamaan asuntolainoja henkilöille, joilla on edellytykset asunnon hankkimiseen, mutta jotka ovat siitä huolimatta saaneet kielteisen lainapäätöksen perinteisten pankkien automatisoitujen luotonmyöntöprosessien takia. Työmarkkinat ovat muuttuneet merkittävästi viimeisen 20 vuoden aikana ja perinteisen vakituisen työsuhteen rinnalle on tullut lukusia erilaisia työsuhteita. Monet työuraansa aloittavat nuoret tekevät, omasta halustaan tai pakon edessä, keikkaluontoista työtä tai aloittavat freelancer- tai yritystoiminnan. Yhä useammalla vakituisessa työsuhteessa työskentelevälläkin saattaa ikänsä takia puuttua pitkä luottohistoria. Vielä useampi työskentelee tänä päivänä toimialoilla, joilla tuntiperusteinen työ on yleistä ja vakituisen työsuhteen saaminen on hankalaa. Suurella osalla näistä henkilöistä on tuloja, jotka voisivat riittää oman asunnon hankintaan, mutta he jäävät silti automaattisesti tämän mahdollisuuden ulkopuolelle. Käyttämällä aikaa jokaisen asiakkaan kanssa ja perehtymällä tämän tilanteeseen saamme kokonaisvaltaisen kuvan asiakkaan tämänhetkisestä ja tulevasta maksukyvyistä sen sijaan, että hylkäisimme hakemuksen ymmärtämättä asiakkaan taloudellista tilannetta.

Axiom Insightin Bluestep Bankin toimesta toteuttaman tutkimuksen perusteella voimme todeta, että:

- 1/3 suomalaisista kokee pankkien sivuuttaneen heidät asuntolainaa hakiessaan.
- Sivuttamisen syyksi on koettu useimmiten aiempi maksuhäiriömerkintä (15 %) tai vakituisen työpaikan puute (12 %).
- 24 % vastaajista koki, että heidät huomioitaisiin paremmin, jos pankit tarjoaisivat erilaisiin elämäntilanteisiin sopivia lainoja (kuten asuntolainoja).

Kuten mietinnön ehdotuksesta käy ilmi, luottomarkkinoilla on tapahtunut muutoksia viimeisen vuosikymmenen aikana. Uudenlaiset pikaluotot, vakuudettomat lainat sekä etenkin verkkokaupankäynnin erilaiset maksuratkaisut ovat lisänneet riskiä huonojen taloudellisten päätösten tekemiseen. Näillä päätöksillä voi olla suuri vaikutus kuluttajille tarjolla oleviin vaihtoehtoihin ja mahdollisuuksiin useiden vuosien ajan. Kannatamme yleistä luottotietorekisteriä, sillä se tarjoaa luotonmyöntäjille työkalun ottaa maksuhäiriömerkinnät huomioon luottopäätöstä tehdessään. Samaan aikaan kuitenkin uskomme, että yhä useammalle ihmiselle maksuhäiriömerkintä on vain yksi osa isompaa kokonaisuutta. Monet maksuhäiriömerkinnät ovat aiheutuneet pienistä velkamääristä ja ne voivat yksinkertaisesti olla seurausta yhdestä huonosta päätöksestä tai väliaikaisesta huolimattomuudesta, joka on saattanut johtua äkillisestä elämänmuutoksesta, kuten avioerosta, sairaudesta tai muusta tilapäisestä kriisistä. Hallituksen esityksen (HE 24/2010 vp s. 33) mukaan luotonanto henkilöille, joilla on maksuhäiriöitä voi olla perusteltua ja hyvän luotonantotavan mukaista tilanteessa, jossa esimerkiksi henkilön maksukyky on tilapäisesti heikentynyt.

Olemme ylpeitä siitä, että mahdollistamme omistusasumisen yhä useammalle vastuullisen ja kestävä luotonannon avulla. Vastuullisuus toiminnassamme tarkoittaa, että myönnämme lainaa

vain niille, jotka läpäisevät sekä sisäiset että ulkoiseen sääntelyyn liittyvät taloudelliset stressitestit. Luottoarvioidemme oikeellisuuden osoittavat lähes olemattomat luottotappiomme, jotka olivat koko yhtiössä (Ruotsi, Norja ja Suomi) 0,04 % vuonna 2021 lainakannan ollessa 18 311M SEK. Kyse ei ollut poikkeavasta vuodesta, vaan jatkumoa kokemuksellemme 17 vuoden ajalta. Asiakslupauksemme ydin on, että kaikille asiakkaille tulisi antaa mahdollisuus parantaa taloudellista asemaansa sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Asuntolainamarkkinoiden merkitys yhteiskunnallisesta näkökulmasta

Nyky-yhteiskunnassa, jossa kaupungistuminen on jatkuva trendi, ihmisten osaamisen hyödyntäminen koko Suomesta on tärkeää. Varmistaaksemme, että ihmiset kaikilta elämäniloilta voivat muuttaa asumiskustannuksiltaan kalliimmille suurkaupunkialueille työskentelemään ja siten turvaamaan hyvinvointia ja vakaata kansantaloutta, meidän on kyettävä tarjoamaan pääsy asuntomarkkinoille.

Suomessa on terveet vuokramarkkinat, mutta asunnon vuokraaminen on usein paljon kalliimpi vaihtoehto omistusasumiseen verrattuna, jolloin tämä vaihtoehto ei ole kaikkien saatavilla. Osallistuminen pääoman kerryttämiseen asuntomarkkinoiden kautta on tapa vakauttaa omaa talouttaan pitkällä aikavälillä ja varmistaa, että henkilökohtainen taloudellinen tilanne paranee koko elämän ajan. Asuntolainamarkkinoille pääsyssä on pohjimmiltaan kysymys myös itsemääräämisoikeudesta. Oman asumismuodon tai asuinalueen valitseminen ja siten itselleen ja perheelleen paremman tulevaisuuden tarjoamisen tulisi olla henkilökohtaisen vapauden keskiössä.

Bluestep Bankin näkemys lainsäädäntöehdotuksista

Bluestep Bank suhtautuu mietinnön ehdotukseen myönteisesti ja yhtyy näkemykseen, jonka mukaan ylivelkaantumista on torjuttava. Mielestämme tämä ehdotus on askel oikeaan suuntaan kuluttajansuojan lisäämiseksi. Me, ehkä enemmän kuin muut, näemme vastuuttoman ja korkean riskin luotonannon aiheuttamia seurauksia päivittäin, ja teemme parhaamme auttaaksemme asiakkaitamme parantamaan taloudellista tilannettaan.

Kuten edellä todettiin, Bluestep Bank suhtautuu myönteisesti useimpiin ehdotetuista muutoksista. Hyvää luotonantotapaa koskevan 7 luvun 13 §:n sanamuoto kohdistuu kuitenkin kaikentyypisiin lainoihin, eikä ainoastaan ongelmallisiin vakuudettomiin kulutusluottoihin. Vuonna 2021 asuntolainojen osuus kaikista velkoihin liittyvistä maksuhäiriömerkinnöistä oli alle prosentin, kun taas esimerkiksi vakuudettomien lainojen ja luottokorttien osuus oli 71,9 % sekä osamaksuihin liittyvien velkojen osuus 13,6 %.

Näkemyistä tukevat myös Suomen Pankin tiedot, joiden mukaan vakuudettomien luottojen määrä on kasvanut pandemian aikana enemmän kuin muiden kuluttajaluottojen. Myös Kuluttajaliitto on tuonut esiin kantansa, jonka mukaan vakuudettomat luotot ovat lainoista ongelmallisimpia.

Lisäksi asuntolainat ovat jo tiukemman viranomaisvalvonnan alaisina enimmäisluottotussuhteen sekä 7a luvun 11 §:n velvollisuuden arvioida kuluttajan luottokelpoisuutta suhteen. Asuntolainojen kohdalla yksityiskohtaisena markkinointivaatimuksena on myös tarjota kuluttajille ESIS-lomake lainatarjouksen yhteydessä.

7 luvun 13 §:n 2 momentin 1 kohdan g alakohdan mukaan esitettyä sanamuotoa on tarkasteltava myös muiden tulossa olevien lainsäädäntöaloitteiden valossa. Sääntely maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisestä (HE 109/2021 vp) hyväksyttiin äskettäin, minkä seurauksena maksuhäiriömerkintä poistuu kuukauden kuluessa velan maksamisesta. Tämä muutos voi luoda kuluttajille entistä vahvemman kannustimen maksuhäiriömerkintään johtaneiden velkojen yhdistämiseen. Myös tulevan positiivisen luottorekisterin (HE 22/2022 vp) vaikutuksia tulisi arvioida ennen uusia muutoksia.

Vakuudelliset kulutusluotot hinnoitellaan vakuudettomia lainoja halvemmiksi, ja siksi ne usein sopivat kalliiden kulutusluottojen yhdistämiseen. Vakuudellisen lainan hakuprosessi on yleensä yksityiskohtainen ja tarkka, minkä vuoksi kuluttajalla on runsaasti aikaa tutkia eri vaihtoehtoja, toisin kuin yleensä vakuudettomiin lainoihin yhdistetyn nopean ja hätäisen luotonannon kohdalla.

7 luvun 13 §:n 2 momentin 1 kohdan g alakohdan ehdotetun sanamuodon mukaan lainantarjoaja ei voisi enää ilmoittaa kuluttajalle tämän mahdollisuudesta saada asuntolainaa maksuhäiriömerkinnästä tai epäsäännöllisistä tuloista huolimatta. Näin ollen kuluttajaa ei myöskään voitaisi informoida siitä, kuinka tämä voisi parantaa taloudellista tilannettaan. Kuten lainsäädäntöehdotuksessa todetaan, maksuhäiriömerkintä aiheuttaa kuluttajalle monenlaisia ongelmia liittyen asunnon vuokraamiseen tai vakuutusten saamiseen. Tämä ehdotus voisi nykyisessä sanamuodossaan lisätä entisestään yksilön leimautumista ja syrjäytymistä yhteiskunnassa.

7 luvun 13 §:n 2 momentin 1 kohdan b ja c alakohtien ehdotettu sanamuoto rajoittaisi huomattavasti mahdollisuutta tiedottaa taloudellisista eduista, jotka tekevät vakuudellisista lainoista sopivimman vaihtoehdon useimmille kuluttajille. Se voisi myös rajoittaa mahdollisuuksia tiedottaa kuluttajille omistusasumisen pitkäaikaisesta taloudellisesta hyödyistä, jota vuokra-asuminen ei tarjoa.

Pykälän 2 momentti ei lisäisi kuluttajansuojaa suhteessa asuntolainoihin koska regulaatio on jo tiukempaa kuin muissa lainoissa. Asuntolainojen tarjoaminen maksukyvyttömille asiakkaille ei ole mahdollista nykyisen lainsäädännönkään puitteissa.

Ehdotetut muutokset 7 luvun 13 §:n kohtaan vaikuttavat Bluestep Bankin elinkeino- ja sananvapauteen. Tällaisia muutoksia harkittaessa tulee ottaa huomioon perusoikeuksien yleiset rajoitusehdot. Perusoikeuksien rajoitukset ovat hyväksyttäviä vain, jos ne ovat oikeasuhteisia ja välttämättömiä tavoitteiden saavuttamiseksi. Bluestep kehottaa pohtimaan tarkemmin näiden lisärajoitusten perustuslaillisia vaikutuksia.

Edellä esitetyistä syistä Bluestep Bank ehdottaa muutosta kuluttajansuojalain 7a luvun 31 §:n kohtaan siten, että 7 luvun 13 §:n 2 momentin 1 kohta jätetään sääntelyn ulkopuolelle tai vaihtoehtoisesti pykälän 2 momentin 1 kohdan b, c ja g alakohdat jätetään sääntelyn ulkopuolelle asunto-omaisuuteen liittyviä kuluttajaluottoja koskien.

Helsinki 29.4.2022

Petri Matikainen

Maajohtaja

Bluestep Bank AB (publ), filial i Finland

Matikainen Petri
Bluestep Bank, filial i Finland